

УДК: 355.58(061.1EU)

Biblid 1451-3188, 21 (2022)

Год XXI, бр. 77-78, стр. 111–123

Изворни научни рад

Рад примљен 9. 3. 2022. године

Рад одобрен 21. 3. 2022. године

DOI: https://doi.org/10.18485/iipe_ez.2022.21.77_78.7

УРЕДБА 2021/836 ЕВРОПСКОГ ПАРЛАМЕНТА И САВЕТА О МЕХАНИЗМУ ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ ЕУ

Александар ЈАЗИЋ¹

Анстракт: Константан развој система цивилне заштите Европске уније (ЕУ) захтева унапређење европског законодавства у складу са потребама ефикасног функционисања овог система. Усвајањем адекватних правних аката ЕУ је организовала и на стабилне основе поставила систем цивилне заштите на својој територији, оличен у поменутом Механизму цивилне заштите Европске уније (*European Union Civil Protection Mechanism* – EUCPM). Механизам цивилне заштите ЕУ представља оквир заједничког деловања држава чланица ЕУ пре и током ванредних ситуација. Зато је неопходно унапређење поменутог Механизма у циљу његовог несметаног функционисања и деловања у случају ванредних ситуација. То се односи и на правне акте ЕУ којима се регулише функционисање овог Механизма. Промене у међусобним односима чланица ЕУ, технолошки развој и климатске промене приморавају ЕУ да прилагођава своје законодавство новонасталим околностима. Тиме се осигурава спремност ЕУ да пружи брз и адекватан одговор у случају ванредних ситуација. Унапређењем законодавства ЕУ у области цивилне заштите осигурава се међусобна усклађеност у деловању држава чланица ЕУ у области цивилне заштите. Зато је брига ЕУ о функционисању поменутог Механизма веома изражена, јер је у

¹ Институт за међународну политику и привреду, Београд. Е-mail: jazic@diplomacy.bg.ac.rs.

Рад је настао у оквиру пројекта „Србија и изазови у међународним односима 2022. године“, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, а реализује Институт за међународну политику и привреду током 2022. године.

питању основни оквир заједничке припреме и деловања чланица ЕУ пре, у току и након ванредних ситуација.

Кључне речи: Ванредне ситуације, катастрофе, цивилна заштита, превенција, европско законодавство, Механизам цивилне заштите ЕУ, Реск ЕУ, Европска унија, Србија.

1) УВОД

У складу са променама које се одвијају у оквирима политике ЕУ догађају се и промене у вези са организацијом и функционисањем њених појединих система. Тако се дешавају и промене везане за Механизам цивилне заштите ЕУ (у даљем тексту: *Механизам ЕУ*). Томе додатно доприносе климатске промене, које изазивају нове опасности. Развој међусобних односа држава чланица ЕУ захтева усклађивање и у области цивилне заштите, односно унапређење *Механизма ЕУ*. С друге стране, климатске промене утичу на неопходност трансформације *Механизма ЕУ* како би одговорио на потенцијалне опасности у случају ванредних ситуација. Темељ функционисања *Механизма ЕУ* су акти којима су дефинисана права и обавезе држава чланица, капацитети, активирање *Механизма ЕУ*, финансирање и ангажовање ван територије ЕУ. Када су околности захтевале, поменути акти били су предмет измена и допуна. Овом процедуром осигуравало се стабилно функционисање *Механизма ЕУ*, односно одржавала се спремност ЕУ да пружи адекватан одговор у случају ванредних ситуација на својој територији, али и шире. Први конкретан акт којим је основан *Механизам ЕУ* донет је 2007. године, с тим што је тада његов први назив био „Механизам цивилне заштите Заједнице“ (*Community Civil Protection Mechanism – CCPM*).²

Формирањем *Механизма ЕУ* омогућена је већа активност ЕУ у вези са покушајима да што више уклони потенцијалне опасности које могу допринети настанку ванредних ситуација. Другим речима, *Механизам ЕУ* ојачао је превентивно деловање ЕУ. Овом ојачању допринело је јасније дефинисање циљева у вези са превентивним деловањем, а тичу се финансирања, истраживања, прикупљања података и деловања на терену. Да би се ови циљеви реализовали били су неопходни адекватни планови деловања у случају ванредних ситуација, које су државе чланице донеле или су тек требале да донесу. Постојање планова представља темељ за доношење адекватних мера на државном нивоу, али и на нивоу ЕУ, на основу којих ће се те мере реализовати. Ипак, најбитнији аспект остваривања циљева у домену цивилне заштите јесте развој превентивног деловања и подизање свести о

² “Council Decision of 8 November 2007 establishing a Community Civil Protection Mechanism”, *Official Journal of the European Union*, L 314, Vol. 50, 1 December 2007.

њеном значају. Када се говори о превенцији, организација и функционисање система раног упозоравања има примарно место. Систем раног упозоравања може бити пресудан за ефикасан одговор на ванредну ситуацију, јер је у таквим ситуацијама брзина деловања од пресудног значаја за умањивање негативних ефеката. Не треба изгубити из вида ни питања обуке ради што ефикаснијег деловања у случају ванредних ситуација. Ту је, ради ефикасности заједничког деловања, развој међусобне сарадње између кључних актера држава чланица ЕУ од пресудног значаја. Предуслов развоја овакве сарадње је одржавање континуиране међусобне комуникације. ЕУ се за сада највише бави питањима финансирања, али и унапређењем прописа у вези са превентивним деловањем у области ванредних ситуација.³

2) МЕРЕ ЕУ

Мере ЕУ обухватају следеће нормативне акте:

1. "A Community approach on the prevention of natural and man-made disasters", *Commission of the European Communities*, COM (2009) 82 final, 23.2.2009, Brussels.
2. "Commission implementing decision (EU) 2019/1930 of 18 November 2019 amending Implementing Decision (EU) 2019/570 as regards rescEU capacities", *Official Journal of the European Union*, L299, 20.11.2019.
3. "Commission implementing decision (EU) 2021/88 of 26 January 2021 amending Implementing Decision (EU) 2019/570 as regards rescEU capacities in the area of chemical, biological, radiological and nuclear incidents", *Official Journal of the European Union*, L30, 28.1.2021.
4. "Commission implementing decision (EU) 2019/1310 of 31 July 2019 laying down rules on the operation of the European Civil Protection Pool and rescEU", *Official Journal of the European Union*, OJ L 204, 2.8.2019.
5. "Council decision of 5 March 2007 establishing a Civil Protection Financial Instrument", *Official Journal of the European Union*, L71, 10.3.2007.
6. "Council Decision of 8 November 2007 establishing a Community Civil Protection Mechanism", *Official Journal of the European Union*, L 314, Vol. 50, 1 December 2007.
7. "Council regulation (EU) 2016/369 of 15 March 2016 on the provision of emergency support within the Union", *Official Journal of the European Union*, L70, 16.3.2016.

³ "A Community approach on the prevention of natural and man-made disasters", *Commission of the European Communities*, COM (2009) 82 final, 23. 2. 2009, Brussels, pp. 4–8.

8. "Decision (EU) 2019/420 of the European Parliament and of the Council of 13 March 2019 amending Decision No 1313/2013/EU on a Union Civil Protection Mechanism", *Official Journal of the European Union*, L 347, 20 March 2019.
9. "Decision No 1313/2013/EU of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 on a Union Civil Protection Mechanism", *Official Journal of the European Union*, L 347, 20 December 2013.

3) САДРЖАЈ

„Уредба (ЕУ) 2021/836 Европског парламента и Савета од 20. маја 2021. о изменама Одлуке бр. 1313/2013/ЕУ о Механизму цивилне заштите ЕУ” (даље: Уредба) састављена је из два дела. У првом делу дато је објашњење неопходности доношења ове Уредбе. Други део састоји се из два члана. У првом члану су садржане све измене и допуне, док се у члану 2 налази датум ступања на снагу. Параграфи 2 и 3 у члану 1 „Одлуке бр. 1313/2013/ЕУ Европског парламента и Савета од 17. децембра 2013. године о Механизму цивилне заштите ЕУ” (даље: Одлука) су замењени. Сада је у Уредби наглашено да је кључни задатак *Механизма ЕУ* заштита људи, али и заштита животне средине и имовине. Под имовином се подразумева и културно наслеђе. У заштиту животне средине спада заштита од свих катастрофа, што укључује последице тероризма и загађења мора, као и од хемијских, технолошких, радиолошких и сличних акцидената. *Механизам ЕУ* ће у вези са наведеним опасностима деловати унутар и ван ЕУ. У случају радиолошких акцидената и терористичких аката *Механизам ЕУ* ће деловати само у домену спремности и одговора. У новом параграфу 3 истакнуто је да ће *Механизам ЕУ* промовисати солидарност међу државама чланицама кроз практичну сарадњу координацију, без довођења у питање примарне одговорности држава чланица да на њеној територији заштити људе, животну средину и имовину од катастрофа. То се односи и на омогућавање њиховим системима управљања катастрофама довољно капацитета да спрече и да се адекватно носе са ванредним ситуацијама, чији се обим и снага могу реално проценити и на које могу одговорити. У члану 4 додат је став у коме стоји да „циљеви отпорности на катастрофе ЕУ” подразумевају необавезујуће циљеве установљене у области цивилне заштите да ојачају активности превенције и припремљености како би се побољшали капацитети ЕУ и држава чланица да поднесу ефекте катастрофе који могу изазвати прекограничне последице у више држава. Чланови 7 и 8 су замењени. Члан 7 односи се на Координациони центар за одговор на ванредне ситуације (*Emergency Response Coordination Centre – ERCC*). Наводи се да се оснива *ERCC* који ће осигурати непрекидан оперативан капацитет, као и да ће служити државама чланицама и Европској комисији (ЕК) у остваривању циљева *Механизма ЕУ*. Посебан

задатак *ERCC* је координација, надгледање и одговор на ванредне ситуације у реалном времену на нивоу ЕУ. *ERCC* ће блиско сарађивати са кључним субјектима цивилне заштите на националном нивоу и релевантним телима ЕУ у циљу промоције међусекторског приступа управљању ванредним ситуацијама. Биће омогућен приступ *ERCC*-а оперативном, аналитичком, надзорном и информативном управљању, као и комуникационим капацитетима, у циљу решавања широког спектра ванредних ситуација унутар и ван ЕУ. Члан 8 говори о општим активностима припреме ЕК. У овом члану дефинисане су активности ЕК које се тичу управљања *ERCC*-ом и Заједничким системом за ванредне ситуације и информације (*Common Emergency and Information System – CECIS*). Суштински, улога ЕК је да координира кроз ова два центра и ојача припремљеност држава чланица за ванредне ситуације, као и да учини ефикаснијим деловање током њиховог трајања. Нагласак је стављен на развој капацитета за реаговање на бази успешне праксе, логистичку подршку, слање стручних лица и креирање програма евалуације. *CECIS* треба превасходно да омогући ширење информација које произилазе из релевантних научних анализа, али уз сагласност држава које су погођене ванредном ситуацијом. Истакнуто је да се ове активности ЕК односе на деловање унутар ЕУ. У ставу 2 члана 8 истакнуто је да на захтев државе чланице, треће државе, Уједињених нација (УН) или УН-ових агенција ЕК може распоредити тим стручњака на одређеном подручју како би пружили савете у вези са мерама за припремљеност. Члан 10 је такође замењен. Овај члан тиче се прављења сценарија и планирања управљања катастрофама. ЕК и државе чланице треба да раде заједно на унапређењу међусекторског планирања управљања ризиком од катастрофа на нивоу ЕУ. То се односи на све катастрофе које могу имати прекогранични ефекат у више држава, што укључује и негативне ефекте климатских промена. Планирање ће укључити креирање сценарија на нивоу ЕУ у циљу превенције катастрофа, припремљености и одговора. У ставу 2 наглашено је да ће ЕК и државе чланице утврдити и промовисати синергије између помоћи цивилне заштите и финансирања хуманитарне помоћи које омогућава ЕУ и државама чланицама у планирању операција за хуманитарне кризе ван ЕУ. У члану 11 замењен је параграф 2. Сада се у њему истиче да ће на основу идентификованих ризика, раскорака и постојеће изградње сценарија ЕК дефинисати типове и број капацитета који су најважнији за одговор на ванредне ситуације, а који су потребни за Европски фонд за цивилну заштиту (*European Civil Protection Pool – ECPP*). ЕК ће у сарадњи са државама чланицама надгледати напредак у остваривању циљева који су везани за неопходне капацитете. То укључује и идентификовање потенцијалних и значајних раскорака у изградњи капацитета *ECPP*-а. Уколико се ти раскораци утврде ЕК ће утврдити да ли су неопходни капацитети доступни

државама чланица ван *ЕСРР-а*. Члан 12 измењен је у параграфима 2 и 3. ЕК се обавезала да ће дефинисати капацитете *rescEU*, који треба да буду адекватни за шумске пожаре, хитну медицинску помоћ, хемијске, биолошке, радиолошке и нуклеарне инциденте, као и за транспорт и логистику. У параграфу 3 члана 12 наводи се да ће капацитети *rescEU* бити стечени, изнајмљени, закупљени или на други начин уговорени од држава чланица ЕУ. Измењени члан 13 односи се на Мрежу знања цивилне заштите ЕУ (*Union Civil Protection Knowledge Network – UCPKN*). ЕК ће основати *UCPKN* у циљу сакупљања, обраде и ширења знања и информација који су релевантни за *Механизам ЕУ*. Наведене активности *UCPKN* биће засноване на приступу који подразумева вишеструке опасности и укључује релевантне субјекте из области цивилне заштите и управљања катастрофама, центре извршности, универзитете и истраживаче. ЕК ће у својим активностима повезаним са *UCPKN* узети у обзир стручност која постоји у државама чланицама, као и на нивоу ЕУ, других међународних организација, трећих држава и организација које су присутне на терену. Један од задатака ЕК и држава чланица је промовисање равнотеже у заступљености полова у организацији и функционисању *UCPKN*. Такође, ЕК ће кроз *UCPKN* подржати повезаност у планирању и доношењу одлука кроз сталну размену знања и информација повезаних са свим областима функционисања *Механизма ЕУ*. У вези са деловањем у пракси, ЕК ће *UCPKN* успоставити и руководити програмима тренинга и вежби за особље цивилне заштите и управљања катастрофама у области превенције, припремљености и одговора на ванредне ситуације. Члан 18, који се тиче транспорта и опреме, сада је замењен и у њему је дефинисано на који начин државе чланице у случају ванредне ситуације долазе до опреме и логистичких ресурса. Први начин је кроз омогућавање и ширење информација о опреми, транспорту и логистичким ресурсима који могу бити на располагању државама чланицама. Развој картографског материјала за брзо распоређивање и мобилизацију ресурса представља други начин. Трећи начин је пружање помоћи држави чланици да идентификује транспортна и логистичка средства која се могу ангажовати из других извора, као што је, на пример, област привреде. Четврти начин је сличан трећем и подразумева помоћ државама чланицама да идентификују опрему која се може ангажовати из других извора. У Уредби је члан 19 измењен параграфом који је додат. Овај параграф тиче се финансијских средстава и наведено је да ће финансијски оквир за функционисање *Механизма ЕУ* за период од 1. јануара 2021. до 31. децембра 2027. године износити 1.263.000,000 евра.

Уредба уноси нови члан 19а у Одлуку, а тиче се ресурса из Инструмента за опоравак Европске ЕУ (*European Union Recovery Instrument – EURI*). Финансијска помоћ на коју се односи овај члан биће додељена трећој држави

само уколико се та помоћ спроводи у складу са циљевима наведеним у Уредби (ЕУ) 2020/2094,⁴ без обзира да ли та држава учествује у *Механизму ЕУ* или не. Дошло је до измене члана 20а који се односи на видљивост и награде. Примаоци финансијских средстава ЕУ и корисници помоћи обавезни су да то признају и да осигурају видљивост фондова ЕУ. Другим речима, обавезни су да на одговарајући начин омогуће да јавност буде упозната са пореклом средстава и помоћи. То се посебно односи на промовисање активности и постигнутих резултата. Средства за промоцију биће ефикасне и циљане информације намењене широкој публици, што укључује медије и јавност. Свака помоћ или финансијска средства која буду додељена треба да имају адекватну видљивост у складу са упутствима ЕК. Када се буду користили капацитети *rescEU* на националном нивоу државе чланице ће признати извор из којег су ови капацитети добијени и осигураће видљивост средстава које је ЕУ доделила ради добијања наведених капацитета. ЕК се обавезује да спроводи активности информисања и комуницирања у вези са Одлуком, уз пружање помоћи државама чланицама у њиховим активностима у области комуницирања. Доделу медаља спроводиће ЕК како би одала признање посвећености и изузетном доприносу функционисања *Механизма ЕУ*. Прихватљиве акције повезане са опремом и операцијама утврђене су чланом 23. То су акције за које се може добити финансијска помоћ како би се приступило опреми, транспортним и логистичким средствима у оквиру *Механизма ЕУ*. У те акције спада: (1) пружање и размена информација о опреми, транспортним и логистичким ресурсима које су државе чланице спремне да ставе на располагање, а ради олакшавања удруживања такве опреме или транспортних и логистичких ресурса; (2) помагање државама чланицама да идентификују транспортне и логистичке ресурсе који могу бити доступни из других извора и олакшавање њиховог приступа таквим ресурсима; (3) помагање државама чланицама да идентификују опрему која може бити доступна из других извора; и (4) финансирање транспортних и логистичких ресурса који су неопходни за обезбеђивање брзог одговора на катастрофе, али уз испуњавање одређених критеријума. Износ финансијске помоћи ЕУ намењене за транспорт капацитета који нису унапред одређени у оквиру *ЕСРР-а* не може прелазити 75% укупних трошкова. За капацитете који јесу унапред одређени за *ЕСРР* износ финансијске помоћи ЕУ намењене за функционисање капацитета такође не може прелазити 75% од укупних трошкова. Када се ради о већ описаним акцијама у вези са пружањем и разменом информација о опреми, транспортним и логистичким ресурсима, као и са брзим одговором на

⁴ "Council Regulation (EU) 2020/2094 of 14 December 2020 establishing a European Union Recovery Instrument to support the recovery in the aftermath of the COVID-19 crisis", *Official Journal of the European Union*, L 433, 22 December 2020.

катастрофе, износ помоћи ЕУ може покривати 100% трошкова. У случају распоређивања *rescEU* капацитета у оквиру *Механизма ЕУ*, финансијска помоћ ЕУ може покрити до 75% од укупних оперативних трошкова. Када је у питању распоређивање ван ЕУ, а у складу са чланом 12 Одлуке, финансијска помоћ ће покрити све оперативне трошкове. Уколико финансијска помоћ ЕУ не покрива 100% трошкова, онда ће преостале трошкове сносити тражилац помоћи. Изузетак су случајеви где постоји договор са државом чланицом која нуди помоћ, или са државом чланицом на чијој се територији налазе *rescEU* капацитети. Још један случај где финансијска помоћ ЕУ може покрити 100% укупних трошкова је распоређивање капацитета *rescEU*, односно биће покривени сви трошкови транспорта терета, логистичких средстава и услуга у оквиру ЕУ и на релацији од трећих држава до ЕУ. Члан 25, који се односи на типове финансијских интервенција и процедура спровођења такође је измењен. Тако, одредбом је предвиђено да ће финансијску подршку спроводити ЕК у складу са „Уредбом (ЕУ, Еуроатом) 2018/1046 Европског парламента и Савета од 18. јула 2018”.⁵ ЕК ће у случајевима директног пружања финансијске помоћи ЕУ руководити неопходним активностима, док ће у случају индиректног додељивања помоћи те активности спроводити одређена тела. Финансијска помоћ коју ће пружити ЕУ може имати било какав облик који је утврђен у горенаведеној Уредби. Да би се спровеле одредбе Одлуке ЕК ће усвојити годишње и вишегодишње радне програме у којима ће бити утврђени циљеви, очекивани резултати, методе спровођења и износ средстава неопходан за њихову реализацију. Ови програми треба да садрже опис активности које треба да буду финансиране. Процедура подразумева утврђивање износа за сваку активност појединачно и временски оквир за њену реализацију. Наведени захтевани оквири, односно годишњи и вишегодишњи програми, не обухватају активности које спадају у одговор на ванредну ситуацију, а које се не могу предвидети унапред. У циљу обезбеђивање јасноће и предвидљивости, реализација буџета и планирање будућих издвајања биће презентовани и разматрани на годишњем нивоу. Ставке буџета које нису искоришћене у текућој години, за активности за које су намењене, биће аутоматски пренете у буџет за наредну годину и могу се искористити до 31. децембра наредне године.

Заштита финансијских интереса ЕУ утврђена је у члану 27. Његовом новом формулацијом предвиђено је да, у случају учешћа треће државе у

⁵ “Regulation (EU, Euratom) 2018/1046 of the European Parliament and of the Council of 18 July 2018 on the financial rules applicable to the general budget of the Union, amending Regulations (EU) No 1296/2013, (EU) No 1301/2013, (EU) No 1303/2013, (EU) No 1304/2013, (EU) No 1309/2013, (EU) No 1316/2013, (EU) No 223/2014, (EU) No 283/2014, and Decision No 541/2014/EU and repealing Regulation (EU, Euratom) No 966/2012”, *Official Journal of the European Union*, L 193, 30 July 2018.

Механизму ЕУ, а на основу међународног споразума или другог правног инструмента, држава је у обавези да омогући приступ овлашћеном службенику, Европској канцеларији за борбу против превара и Ревизорском суду. Наведеним субјектима мора се омогућити да свеобухватно реализују своје надлежности, што укључује право да спроводе истраге, провере и инспекције.⁶ У члану 34 замењени су параграфи 2 и 3. У параграфу 2 сада се истиче да је ЕК обавезна да сваке две године подноси извештај Европском парламенту (ЕП) и Савету о оствареном напретку.⁷ Извештај треба да садржи информације о напретку у области отпорности на катастрофе и у развоју капацитета, али и информације о преосталим недостацима у развоју. Такође, извештај треба да узме у обзир и успостављање *rescEU*. Део извештаја треба да обухвати приказ кретања буџета и трошкова који се тичу капацитета за одговор, као и процену потреба за развој ових капацитета. У параграфу 3 утврђено је да ће ЕК до 31. децембра 2023. године донети оцену о спровођењу Одлуке и доставити извештај о ефикасности, исплативости и континуитету у њеној примени. Након овог датума, ЕК ће идентичан извештај подносити на сваких пет година. Оцена и извештај ЕК може садржати предлоге о могућим изменама и допунама ове Одлуке.⁸

4) ДАТУМ СТУПАЊА НА СНАГУ

Уредба (ЕУ) 2021/836 Европског парламента и Савета од 20. маја 2021. године, о изменама Одлуке бр. 1313/2013/ЕУ о Механизму цивилне заштите ЕУ ступила је на снагу на дан њеног објављивања у Службеном листу Европске ЕУ, тј. од 1. јануара 2022. године. Одлука се у целини и директно односи на све државе чланице ЕУ.

5) ИЗВОРИ

“A Community approach on the prevention of natural and man-made disasters”, *Commission of the European Communities*, COM (2009) 82 final, 23.2.2009, Brussels.

⁶ “Regulation (EU, Euratom) No 883/2013 of the European Parliament and of the Council of 11 September 2013 concerning investigations conducted by the European Anti-Fraud Office (OLAF) and repealing Regulation (EC) No 1073/1999 of the European Parliament and of the Council and Council Regulation (Euratom) No 1074/1999”, *Official Journal of the European Union*, L 248, 18 September 2013.

⁷ У даљем тексту: Савет.

⁸ “Regulation (EU) 2021/836 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2021 amending Decision No 1313/2013/EU on a Union Civil Protection Mechanism”, *Official Journal of the European Union*, L 185, 26 May 2021, Art. 1.

Споразум између Републике Србије и Европске ЕУ о учешћу Републике Србије у Механизму цивилне заштите ЕУ, *Сл. гласник Републике Србије*, бр. 11, 22. мај 2015.

“Council Decision of 8 November 2007 establishing a Community Civil Protection Mechanism”, *Official Journal of the European Union*, L 314, 1 December 2007.

“Council Regulation (EU) 2020/2094 of 14 December 2020 establishing a European Union Recovery Instrument to support the recovery in the aftermath of the COVID-19 crisis”, *Official Journal of the European Union*, L 433, 22 December 2020.

Марић, Ђ. Предраг, Томић, М. Душко, *Управљање ванредним ситуацијама*, Балкански институт за управљање и процену ризика, Београд, 2010.

“Mission, Goals & Objectives”, *Disaster Preparedness and Prevention Initiative for South Eastern Europe*. Internet: <http://www.dppi.info/dppi-see/mission-goals-objectives>, 6/3/2022.

Национална стратегија заштите и спасавања у ванредним ситуацијама, *Службени гласник РС*, 86/2011 од 18. новембра 2011.

“Regulation (EU, Euratom) No 883/2013 of the European Parliament and of the Council of 11 September 2013 concerning investigations conducted by the European Anti-Fraud Office (OLAF) and repealing Regulation (EC) No 1073/1999 of the European Parliament and of the Council and Council Regulation (Euratom) No 1074/1999”, *Official Journal of the European Union*, L 248, 18 September 2013.

“Regulation (EU) 2021/836 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2021 amending Decision No 1313/2013/EU on a Union Civil Protection Mechanism”, *Official Journal of the European Union*, L 185, 26 May 2021.

“Regulation (EU, Euratom) 2018/1046 of the European Parliament and of the Council of 18 July 2018 on the financial rules applicable to the general budget of the Union, amending Regulations (EU) No 1296/2013, (EU) No 1301/2013, (EU) No 1303/2013, (EU) No 1304/2013, (EU) No 1309/2013, (EU) No 1316/2013, (EU) No 223/2014, (EU) No 283/2014, and Decision No 541/2014/EU and repealing Regulation (EU, Euratom) No 966/2012”, *Official Journal of the European Union*, L 193, 30 July 2018.

“South Eastern Europe Disaster Risk Mitigation and Adaptation Initiative: Risk Assessment for South Eastern Europe”, Desk Study Review, *United Nations*, Geneva, 2008

„Србија приступила Механизму Европске ЕУ за цивилну заштиту”, *Делегација Европске ЕУ у Србију*. Internet: <https://europa.rs/evropski-komesar-za-humanitarnu-pomoc-i-vanredne-situacije-u-poseti-beogradu/#>, 4/3/2022.

6) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Из предметне анализе Уредбе (ЕУ) 2021/836 Европског парламента и Савета од 20. маја 2021. године, о изменама Одлуке бр. 1313/2013/ЕУ о Механизму цивилне заштите, произилазе одговарајући закључци. Прво, термин „треће државе” често се појављује у тексту ове регулативе. То се посебно односи на делове који говоре о функционисању *Механизма ЕУ* и сарадњи. Сматрамо да би Србија у постојећим околностима могла да се ослани на *Механизам ЕУ* како би ојачала свој систем цивилне заштите. Када се говори о сарадњи, чини се да ЕУ жели да укључи околне земље у сарадњу у оквиру *Механизма ЕУ*. Зато Србија има прилику да да свој допринос развоју цивилне заштите, што би њеним стручњацима и надлежним субјектима омогућило вредну размену искуства. Такође, Србији би био омогућен увид у нове токове у вези са савременим трендовима организације и функционисања система цивилне заштите у ЕУ. Могућност за учешће Србије у *Механизму ЕУ* створена је потписивањем Споразума између Републике Србије и ЕУ о учешћу Републике Србије у Механизму цивилне заштите ЕУ.⁹ Овај Споразум потписан је 16. априла 2015. године у Београду, чиме је Србија постала 33. чланица *Механизма ЕУ*.¹⁰ Преузимање обавеза на међународном плану поклапа се са нашим дугогодишњим плановима цивилне заштите. Наведени планови, као и циљеви, могу се разумети на основу докумената које је Република Србија донела како би свој систем цивилне заштите унапредила и ускладила са системом који постоји у ЕУ. Један од важнијих докумената у вези са развојем домаћег система цивилне заштите и његовим усклађивањем са системом цивилне заштите ЕУ јесте „Национална стратегија заштите и спасавања у ванредним ситуацијама”. Овај документ креиран је и усвојен како би се створио интегрисан систем цивилне заштите у Републици Србији. Још једна сврха усвајања поменутог документа јесте усклађивање домаћег законодавства у области цивилне заштите са међународним актима који регулишу исту област. Сходно томе, током израде ове Стратегије узете су у обзир важеће норме и стандарди у вези са цивилном заштитом који постоје у ЕУ.¹¹ Поред овог документа усвојени су и други законски и подзаконски акти којима се унапређује функционисање система цивилне заштите у Србији. Још један облик сарадње у области цивилне

⁹ Споразум између Републике Србије и Европске уније о учешћу Републике Србије у Механизму цивилне заштите Уније, *Сл. гласник Републике Србије*, бр. 11, 22. мај 2015.

¹⁰ „Србија приступила Механизму Европске уније за цивилну заштиту”, *Делегација Европске уније у Србију*. Internet: <https://europa.rs/evropski-komesar-za-humanitarnu-pomoc-i-vanredne-situacije-u-poseti-beogradu/#>, 4/3/2022.

¹¹ Национална стратегија заштите и спасавања у ванредним ситуацијама, *Службени гласник РС*, 86/2011 од 18. новембра 2011.

заштите где Србија учествује са државама чланицама ЕУ, као и са државама из региона које нису њене чланице, је Иницијатива спремности и превентиве у несрећама и катастрофама (*Disaster Preparedness and Prevention Initiative – DPPI*). Ова Иницијатива покренута је 2000. године, у оквиру Пакта за стабилност Југоисточне Европе (*Stability Pact for South Eastern Europe – SP*). Њени оквири омогућавају развој сарадње кроз различите програме и пројекте међу државама Југоисточне Европе у области цивилне заштите. *DPPI* је оквир који омогућава државама у региону да прилагоде своје системе цивилне заштите савременим токовима развоја и да их интегришу у шире системе. Функционисање *DPPI* засновано је на одређеним принципима међу којима је усклађивање домаћих правних прописа у области цивилне заштите.¹² Општи циљ *DPPI* јесте развој регионалне сарадње у области превенције и припреме за ванредне ситуације, али без креирања нових структура. Остали циљеви у функционисању ове Иницијативе тичу се изградње институционалних капацитета организација које се баве управљањем катастрофама, а крајњи резултат треба да буде јачање превенције и припремљености за катастрофе у државама Југоисточне Европе. *DPPI* треба да ојача међусобну билатералну и мултилатералну сарадњу, као и размену информација између надлежних државних органа и других релевантних субјеката у региону.¹³ Још једна иницијатива у којој Србија учествује, а везана је за регион, јесте Иницијатива за ублажавање ризика од катастрофа и прилагођавање Југоисточне Европе (*South Eastern Europe Disaster Risk Mitigation and Adaptation Initiative – SEEDRMAI*). Ова Иницијатива покренута је под покровитељством Уједињених нација (УН) и Светске банке (*World Bank – WB*), а у њој учествују све државе Југоисточне Европе од којих су неке чланице ЕУ, док су друге кандидати за чланство или желе да се прикључе ЕУ. Смисао покретања поменуте Иницијативе је предлагање активности којима се могу елиминисати празнине у капацитетима држава Југоисточне Европе и промовисање брзог усвајања најбољих пракси, али и тешње регионалне сарадње. Три области су у фокусу функционисања *SEEDRMAI*, а то су: (1) хидрометеоролошка прогноза; (2) координација у ублажавању катастрофа, припремљености и одговора; и (3) финансирање. Основни циљеви ове Иницијативе тичу се процене ризика и рањивости сваке државе учеснице, приступа постојећим капацитетима, као и утврђивања потреба, средстава сарадње и приоритета улагања како би се промовисала припремљеност и ојачали капацитети за одговор на ванредне ситуације.

¹² Предраг Ђ. Марић, Душко М. Томић, *Управљање ванредним ситуацијама*, Балкански институт за управљање и процену ризика, Београд, 2010.

¹³ “Mission, Goals & Objectives”, *Disaster Preparedness and Prevention Initiative for South Eastern Europe*. Internet: <http://www.dppi.info/dppi-see/mission-goals-objectives>, 6/3/2022.

Функционисање ове Иницијативе усклађено је са активностима које промовише ЕУ и Савет Европе (*Council of Europe – CE*).¹⁴ Може се слободно рећи да Република Србија у континуитету прилагођава своје законодавство у области цивилне заштите са стандардима који постоји у ЕУ. У том циљу донети су многи законски акти који су трансформисали домаћи систем цивилне заштите, како у организацији тако и у функционисању. На тај начин, Србија се умногоме приближила државама чланицама ЕУ када је у питању њено управљање ванредним ситуацијама, што је последица дугогодишњег рада на правној хармонизацији домаћег законодавства са правом ЕУ.

REGULATION 2021/836 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL ON THE EU CIVIL PROTECTION MECHANISM

Summary: The constant development of the civil protection system of the European Union (EU) requires the improvement of European legislation in accordance with the needs of the efficient functioning of this system. By adopting adequate legal acts, the EU has organized and set up a stable system of civil protection on its territory, embodied in the above mentioned Union Civil Protection Mechanism. The Union Civil Protection Mechanism represents a framework of joint action by EU Member States before and during emergencies. Therefore, it is necessary to improve the Mechanism in order to ensure its smooth functioning and operation in case of emergency. This also applies to EU legal acts regulating the functioning of this Mechanism. Changes in the EU member states mutual relations, technological development and climate changes are forcing the EU to adapt its legislation to new circumstances. This ensures the EU's readiness to provide a swift and adequate response in the event of emergency situations. The improvement of EU legislation in the field of civil protection ensures mutual coherence in the actions taken by the EU member states in the field of civil protection. This is why the EU's concern about the functioning of the Mechanism is very pronounced, because it is a basic framework of joint preparation and actions of the EU members before, during and after emergency situations.

Keywords: Emergency situations, disasters, civil protection, prevention, European legislation, European Union Civil Protection Mechanism, rescEU, European Union, Serbia.

¹⁴ "South Eastern Europe Disaster Risk Mitigation and Adaptation Initiative: Risk Assessment for South Eastern Europe", Desk Study Review, *United Nations*, Geneva, 2008, pp. III and XI.